

KRÓTKIE DONIESIENIA

41. Weryfikacja danych o występowaniu oraz nowe stanowiska *Pseudanostirus globicollis* (GERM.) (*Coleoptera, Elateridae*) w Polsce

Notes and new records of *Pseudanostirus globicollis* (GERM.) (*Coleoptera, Elateridae*) in Poland

Pseudanostirus globicollis (GERM.) to jedyny europejski przedstawiciel, liczącego w faunie palearktycznej 17 gatunków, rodzaju. Rodzaj *Pseudanostirus* DOLIN, został w ostatnim czasie wydzielony z rodzaju *Selatosomus* STEPH. (sensu lato) na podstawie szeregu cech morfologicznych i wykazuje podobieństwo do rodzajów *Prosternon* LATR. i *Anostirus* THOMS. Podobieństwo do rodzaju *Selatosomus*, jak wykazała szczegółowa analiza cech, jest raczej pozorne i wynika z ogólnego pokroju ciała i jego skąpego owłosienia. Omawiany gatunek jest gatunkiem typowym rodzaju *Pseudanostirus*.

P. globicollis znany był z Polski dotychczas jedynie z miejscowości Jedwabno (UTM – DE83) na Pojezierzu Mazurskim, na podstawie jednego okazu zebranego w 1938 roku (FOLWACZNY B., 1939: Beitrag zur Käferfauna von Ostpreussen. Ent. Bl., 35: 127). Wcześniejsze, ogólnikowe informacje o jego występowaniu w Prusach i Galicji Wschodniej, odnoszą się bądź do terenów leżących poza obecnymi granicami naszego kraju, bądź nie są poparte żadnymi materiałami dowodowymi. Zawarta w „Katalogu fauny Polski” (cz. XXIII, t. 10, 1985) informacja o stwierdzeniu występowania omawianego gatunku na Pobrzeżu Bałtyku, w oparciu o jeden martwy okaz zebrany na Wyspie Wolin, odnosi się w rzeczywistości do *Prosternon tessellatum* (L.). Wykazała to, dokonana przez nas wnikliwa analiza okazu dowodowego (niekompletnego i całkowicie wytartego z owłosienia, co było przyczyną błędnego oznaczenia).

W ostatnich latach dwukrotnie zebrano *P. globicollis* na terenie Puszczy Białowieskiej, która jest jak dotąd drugim miejscem jego stwierdzenia w Polsce:

- Polana Białowieska, FD94 Białowieża, 23 V 1979, 1 ex., leg. J. M. GUTOWSKI, coll. L. BUCHHOLZ. Okaz zebrany został na ulicy wsi.
- Puszcza Białowieska, FD84 ad Czerlonka, 22 VI 1991, 1 ex., leg. et coll. J. KANIA. Okaz zebrany został na piaszczystej nawierzchni leśnej drogi odgraniczającej oddziały 491 i 492, silnie nasłonecznionej, na pograniczu drzewostanu z przewagą sosny oraz terenu wylesionego (zrębu lub młodej uprawy leśnej). Za udostępnienie tych danych składamy serdeczne podziękowanie Koledze Jarosławowi KANI z Instytutu Zoologicznego Uniwersytetu Wrocławskiego.

Bionomia *P. globicollis* poznana jest bardzo fragmentarycznie. Wiadomo jedynie, iż gatunek ten zasiedla lasy liściaste i mieszane o charakterze naturalnym na niżu środkowo- i wschodnioeuropejskim. Jego larwa (opisana w 1964 roku przez DOLIN'a) odbywa rozwój w glebie i ściółce leśnej. Gatunek preferuje, co zresztą potwierdzają dane z Puszczy Białowieskiej, miejsca bez zwartego drzewostanu, jakie w lasach naturalnych powstają na skutek oddziaływania różnego rodzaju czynników (wiatrołomy, wiatrowały, ogniska gradacyjne dendrofagów itp.). Powstawanie takich

miejsce jest zjawiskiem naturalnym i wręcz koniecznym dla prawidłowego funkcjonowania ekosystemów leśnych jako całości. Rozwój omawianego gatunku prawdopodobnie jest ściśle uzależniony od równoległe postępujących w tych miejscach, naturalnych procesów sukcesyjnych. Tworzenie lub istnienie (w wyniku działalności gospodarczej) powierzchni trwale czy okresowo całkowicie pozbawionych drzewostanu, nawet martwego lub przerzedzonego, na których wspomniane procesy sukcesyjne są wyeliminowane lub w najlepszym przypadku silnie ograniczone, wpływa decydująco na dynamikę populacji *P. globicollis* oraz innych gatunków o podobnej autekologii. Powierzchniami pozbawionymi drzewostanu trwale są np. agrocenozy i tereny zurbanizowane, a okresowo – sztuczne odnowienia leśne na powierzchniach pożębowych. Powierzchnie takie, przy jednoczesnym braku obszarów, na których cykliczne procesy sukcesyjne przebiegają w sposób naturalny (zasady gospodarki leśnej, nawet w obiektach objętych ochroną częściową, nie dopuszczają możliwości zachowania takich obszarów), oddziałują wabiąco na osobniki poszukujące nowych miejsc rozwoju, nie zapewniając jednak warunków dla rozwoju kolejnych pokoleń. Prowadzi to bez wątpienia do postępującego zanikania populacji wielu gatunków, których przykładem jest, obecnie niezmiernie rzadki *P. globicollis*.

LECH BUCHHOLZ, Poznań;
BOLESŁAW BURAKOWSKI, Warszawa

42. *Bembidion (Emphanes) minimum* (FABR.) (Coleoptera, Carabidae) w Beskidzie Sądeckim

Bembidion (Emphanes) minimum (FABR.) (Coleoptera, Carabidae) in Beskid Sądecki Mts.

Bembidion (Emphanes) minimum (FABR.) związany jest z siedliskami zasolonymi i występuje w pobliżu wód. W Polsce nierzadki we właściwych dla siebie biotopach, wykazany znad Bałtyku i z kilku stanowisk śródlądowych („Katalog fauny Polski”, cz. XXIII, t. 2). Brak pewnych doniesień o jego występowaniu w polskiej części Karpat. Dane TRELLI z okolic Przemyśla oparte były na błędnie oznaczonych okazach *Bembidion schuppelii* (DEJ.) Także wzmianka PAWŁOWSKIEGO o stanowiskach *B. minimum* w regionie karpackim („Klucze do oznaczania owadów Polski”, cz. XIX, z. 3 b) nie jest poparta konkretnym materiałem.

W moim zbiorze znajduje się okaz samca, zebrany przeze mnie 5 VII 1981 w Powroźniku (okolicie Muszyny), na południowym skraju Beskidu Sądeckiego. Niestety, nie zanotowałem dokładnego miejsca znalezienia, ale przypuszczam, że było to w pobliżu jednego z dość licznych w okolicy źródeł wód mineralnych. Gatunek ten jest prawdopodobnie szerzej rozmieszczony w niższych położeniach Karpat i na pogórzcu, choć zapewne występuje tu bardzo lokalnie.

TADEUSZ WOJAS, Kraków